

**Stanowisko Mieszkańców Regionu Puszczy Białowieskiej
w sprawie projektu ustawy o Obiekcie Światowego Dziedzictwa UNESCO
Puszcza Białowieska**

My mieszkańcy regionu Puszczy Białowieskiej negatywnie oceniamy zaprezentowany 13 lutego 2024 r. w Warszawie projekt ustawy o Obiekcie Światowego Dziedzictwa UNESCO Puszcza Białowieska.

W naszej opinii płaszczyzną, która umożliwi prowadzenie dialogu zainteresowanych środowisk na temat form zarządzania Puszczą Białowieską jest już istniejący dokument czyli Zintegrowany Plan Zarządzania Obiektem Światowego Dziedzictwa UNESCO Puszcza Białowieska. Jednocześnie aby nadać wspomnianemu dialogowi i udziałowi w nim strony społecznej wiążący charakter postulujemy przeprowadzenie na obszarze powiatu hajnowskiego referendum lokalnego, które określi mandat mieszkańców do zabierania głosu w dyskusji.

Szanując proces legislacyjny, jako mieszkańcy terenu, którego zapisy projektu bezpośrednio i wyłącznie dotyczą, zwracamy się do Parlamentarzystów obu Izb oraz do Prezydenta RP przedkładając sformułowane poniżej zastrzeżenia dotyczące najważniejszych w naszej opinii obszarów.

1. Mieszkańcy regionu Puszczy Białowieskiej wyrażają swój sprzeciw wobec przyjętego trybu procedowania projektu ustawy, której założeniem jest istotna zmiana funkcjonowania miejscowej ludności w wielu obszarach prawnych oraz narzucania presji czasowej uniemożliwiającej wyrażenie opinii na temat przywołanego projektu przez lokalną społeczność.
2. Nie znajduje akceptacji mieszkańców zaproponowane w projekcie ustawy zastąpienie już istniejącego Zintegrowanego Planu Zarządzania Obiektem Światowego Dziedzictwa UNESCO Puszcza Białowieska, wypracowanego przy udziale wszystkich zainteresowanych środowisk oraz będącego zapisem uzgodnionego kompromisu, innym dokumentem mającym powstać w nowej formule proceduralnej. Zróznicowanie kompetencji jakie nadaje się w projekcie z jednej strony Radzie Naukowej, mogącej zgłaszać uwagi obligatoryjnie wiążące dyrektora Obiektu, a z drugiej pozostawienie stronie społecznej i samorządowej jedynie roli opiniotwórczej bez wpływu na ostateczny kształt Planu, budzi oczywisty sprzeciw.
3. Nie wyrażamy zgody na stanowienie odrębnych przepisów prawa, które mają być stosowane jedynie na obszarze Puszczy Białowieskiej. Uważamy, że takie mechanizmy noszą znamiona dyskryminacji wybranej grupy obywateli RP tylko ze względu na miejsce ich zamieszkania. Domagamy się jednocześnie oceny prawnej proponowanych zmian w: ustawie z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych, ustawie z dnia 28 września 1991 r. o lasach,

ustawie z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, ustawie z dnia 13 października 1995 r. prawo łowieckie, ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska, ustawie z dnia 6 lipca 2001 r. o przetwarzaniu informacji kryminalnych, ustawie z dnia 30 października 2002 r. o podatku leśnym, ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości.

4. Obawiamy się, że regulacje związane z tzw. „nieuprawnioną penetracją człowieka i szkodliwymi działaniami” mogą skutkować niekonstytucyjnymi decyzjami dyrekcji Obiektu podejmowanymi wobec mieszkańców naszego regionu albo mogą konstytucyjne prawa mieszkańców znacznie ograniczać.
5. Sprzeciwiamy się stosowaniu na obszarze Puszczy Białowieskiej przepisów dotyczących trybu wyłączenia określonego w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami wobec osób, które nie wyrażą zgody na powiększenie tego obszaru ich kosztem. Projekt ustawy niepokoi mieszkańców naszego regionu ze względu na brak gwarancji poszanowania prawa do posiadania nieruchomości rolnych i leśnych.
6. Istotne zastrzeżenia budzą zapisy dotyczące zastępowania konstytucyjnych funkcji samorządów lokalnych powoływanym nowym tworem administracyjnym, któremu ma zostać przypisana rola „zaspokajania potrzeb życiowych lokalnej społeczności, jej aspiracji oraz prawa do rozwoju” To jest już zadanie realizowane przez samorzady pochodzące z wyboru mieszkańców i nie ma potrzeby nadawania takiego znaczenia innej organizacji tym bardziej, że mieszkańcy nie będą mieli wobec niej adekwatnych narzędzi kontrolnych.
7. Nie znajdują społecznej akceptacji propozycje projektu ustawy dotyczące bezpieczeństwa na terenie Puszczy Białowieskiej. Uzależnienie prowadzenia skutecznych akcji ratowniczych jednostek pożarniczych oraz tym bardziej działań obronnych kraju od poszukiwania „rozwiązań alternatywnych” jest pomysłem, na który nigdy nie będzie zgody lokalnej społeczności. Stosowanie wobec zagrożeń dla życia i zdrowia mieszkańców różnych zapisów dla poszczególnych stref ochronnych może prowadzić w rezultacie do zdarzeń tragicznych. Na uwagę przy tym zasługuje zupełny brak uwzględnienia warunków funkcjonowania położonej w Puszczy Białowieskiej jednostki wojskowej.
8. Zastosowanie zasad reglamentowania dostępu do położonych na terenie Puszczy Białowieskiej kilku miejsc kultu religijnego stawia zasadne pytania o respektowanie konstytucyjnych praw dotyczących wolności religijnej i wyznaniowej. Powierzenie jednoosobowej decyzji dyrektora Obiektu regulacji związanych z dostępem wiernych do istniejących przestrzeni sakralnych nie może mieć miejsca w państwie prawa stąd nie zyska przyzwolenia mieszkańców ani osób przyjezdnych.
9. Nie wyrażamy zgody na pozostawienie jedynie w gestii dyrektora Obiektu decyzji dotyczących prowadzenia na wskazanym terenie działalności wytwórczej lub handlowej, ponieważ kłóci się to z ustawowymi gwarancjami

dotyczącymi wolności obywatelskich w zakresie podejmowanej aktywności zawodowej. Przepisy związane z gospodarczą aktywnością mieszkańców regulują już istniejące zapisy prawa mówiące chociażby o konkurencyjności rynku. W czasie kiedy ustawodawca oraz instytucje państwowe poszukują sposobów na promowanie samodzielnej aktywności zawodowej obywateli RP obszar Puszczy Białowieskiej może zostać wyłączony z tego działania.

10. Jednocześnie krytycznie oceniamy zaproponowane w tekście projektu rozwiązanie nazwane „rentą białowieską”, ponieważ nie istnieje w chwili obecnej prawna i finansowa gwarancja wprowadzenia go w życie, a także nieznane są skutki ekonomiczne, które spowoduje ono w budżetach poszczególnych gmin.
11. O ile w proponowanym projekcie ustawy o Obiekcie znajdują miejsce elementy kontroli i sankcje związane z odpowiedzialnością dyrektora Obiektu za stan przyrodniczy powierzonego obszaru to nie ma w nim mowy o jakiegokolwiek odpowiedzialności za szkody wyrządzone wspólnocie lokalnej w poszczególnych sferach jej aktywności – społecznej, gospodarczej, kulturowej.
12. Nie wyrażamy zgody na stosowanie wobec pracowników Lasów Państwowych regulacji, które mogą doprowadzić do przymusowego wysiedlenia ich z terenu Puszczy Białowieskiej. Oprócz niepoliczalnych negatywnych skutków związanych z wymuszoną zmianą miejsca pracy i zamieszkania o charakterze indywidualnym sytuacja taka spowoduje pogłębienie już istniejącego kryzysu demograficznego regionu. Poziom depopulacji na naszym obszarze już dawno osiągnął poziom krytyczny, który wymaga działań wręcz odwrotnych niż proponowane. Jednocześnie projektodawca postulując likwidację puszczzańskich nadleśnictw pominął opinię związków zawodowych i stowarzyszeń leśników, które pozbawiono możliwości zajęcia stanowiska w tej sprawie.
13. Zaniepokojenie mieszkańców budzi brak perspektyw rozwiązania już obecnie istniejących problemów związanych ze szkodami wyrządzanymi na terenach upraw przylegających do Puszczy Białowieskiej przez zwierzęta objęte ochroną. Niszczenie upraw przez chronionych roślinożerców czy zagrożenie bezpieczeństwa przez wilki już dzisiaj wymaga zastosowania skutecznych metod eliminowania tych deficytów. Wielokrotnie w ostatnim czasie podejmowało ten temat środowisko rolników ponoszące w związku z tym konkretne materialne szkody. Projektodawca nie ujął jednak tego zagadnienia w swojej propozycji aktu prawnego mającego z założenia rozstrzygać i takie sytuacje.
14. Proponowana przez autorów projektu ustawy sprzedaż drewna pozyskanego na terenie Puszczy Białowieskiej, w szczególnych sytuacjach, jedynie osobom posiadającym miejsce zamieszkania na terenie gmin powiatu hajnowskiego do tej pory nie znajdowało uzasadnienia w interpretacjach obowiązujących przepisów prawa. Procedowany w podanej formie projekt nie wskazuje na konkretne rozwiązania w tym zakresie.

15. Wbrew zapewnieniom formułowanym podczas posiedzenia senackiej Komisji Klimatu i Środowiska 13 lutego 2024 r., że propozycja Ustawy o Obiekcie ma rozwiązać istniejący od lat konflikt pomiędzy mieszkańcami regionu Puszczy Białowieskiej a organizacjami promującymi wariant objęcia całej Puszczy Białowieskiej ochroną ścisłą efektem jest eskalacja tego konfliktu. Jako mieszkańcy obawiamy się, że może ona doprowadzić do jeszcze większego spolaryzowania stanowisk i radykalny sprzeciw wobec proponowanego rozwiązania prawnego.
16. Jako mieszkańcy, którym w procesie legislacyjnym odmówiono prawa do zajęcia stanowiska zgodnie ze standardami obowiązującymi w państwie prawa domagamy się przeprowadzenia referendum lokalnego w sprawie dalszego sposobu zarządzania Obiektem Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO jakim jest Puszcza Białowieska w trybie ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym. Da to możliwość zweryfikowania w jakim stopniu mieszkańcy regionu opowiadają się za proponowanymi modelami administrowania tym obszarem.

Integralną część niniejszego dokumentu stanowią listy poparcia stanowiska Mieszkańców Regionu Puszczy Białowieskiej w sprawie projektu ustawy o Obiekcie Światowego Dziedzictwa UNESCO Puszcza Białowieska.